

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 3) เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 4) เพื่อประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยดำเนินการเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม (SWOT) จากเอกสารการประเมินตนเอง (SAR) และเอกสารการประเมินภายนอกของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ส่วนที่ 3 การศึกษาแนวทางการกำหนดกลยุทธ์และวิธีบูรณาการการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการดำเนินการแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การร่างกลยุทธ์และคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน

โดยการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพดำเนินการ จากเอกสารการประเมินตนเองและเอกสารการประเมินภายนอก ของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และ การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดกลยุทธ์และวิธีบูรณาการการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ผนวกกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษามาร่วมร่างกลยุทธ์ และคู่มือ จำนวน 5 คน

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์และคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ส่วนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ส่วนที่ 4 การตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยการนำกลยุทธ์ฯ ไปประเมินลักษณะ/สภาพการปฏิบัติตามตัวชี้วัดโดยผู้ที่มีประสบการณ์ในการประเมิน จำนวน 3 คน

ผู้วิจัยเลือกสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างในเขตในเมือง กึ่งเมือง และนอกเมือง จำนวน 3 โรงเรียน และสถานศึกษาปกติที่อยู่ในเขตในเมือง กึ่งเมือง และนอกเมือง จำนวน 3 โรงเรียน เป็นสถานที่สำหรับทดลองโดยเลือกแบบเจาะจงและดำเนินการทดลองใช้กลยุทธ์ในปีการศึกษา 2554

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 19 คน

ประเมินโดยการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อประเมินความเป็นประโยชน์และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่ามีการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) จากเอกสารการประเมินตนเองและเอกสารการประเมินภายนอกของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พบว่า 1) สถานศึกษามีจุดแข็ง ได้แก่ สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้

และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษามีโครงสร้างชัดเจนเพราะมีครูน้อย ผู้บริหารเป็นผู้ทำระบบบัญชี การเงินและการติดตามประเมินผล สถานศึกษาใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งภาครัฐและเอกชน 2) สถานศึกษามีจุดอ่อน ได้แก่ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขาดการนำผลการประเมินผลความคิดเห็นงานในโครงการหรือกิจกรรมมาปรับปรุงพัฒนางาน ครูมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาหนัก ทำให้ไม่ได้เน้นการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) สถานศึกษามีโอกาส ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ชัดเจน มีเครือข่ายสถานศึกษาอื่น ๆ ทั่วประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4) สถานศึกษามีอุปสรรค ได้แก่ ไม่สามารถควบคุมสื่อและเทคโนโลยีได้ เศรษฐกิจไม่ดี รายได้น้อย นักเรียนอยู่กับคนชราเพราะพ่อแม่แยกกันหรือไปทำงานต่างจังหวัด ผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่น มีฐานะยากจนจึงเข้าร่วมการจัดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อย

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการกำหนดกลยุทธ์และวิสัยทัศน์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาเข้าร่วมสอนเป็นจำนวนมาก เช่น การทำนา การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ การเล่นลิเก การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม มีการจัดการเรียนการสอนและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการสอนได้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการเรียนการสอนโดยสอนแบบคละชั้นเพื่อแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและมีการบูรณาการสาระวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียนในแต่ละชั้น มีการหางบประมาณจากชุมชนโดยทอดผ้าป่าเป็นประจำทุกปีโดยจะมีเจ้าภาพเป็นศิษย์เก่าทำงานในกรุงเทพแล้วกลับมางานสงกรานต์ก็ชวนเพื่อนมาร่วมทำบุญทอดผ้าป่าให้สถานศึกษาโดยร่วมกับคนในชุมชนด้วย การวางแผนงานบริหารจัดการโดยใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีคณะกรรมการในสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ครูใหญ่เก่า/ผู้ใหญ่บ้าน/ครูเก่า/เจ้าอาวาส/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนหลักเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการมีการติดตามงานและรายงานผลให้ชุมชนทราบเป็นระยะ ๆ โดยการประสานงานส่วนตัวและร่วมประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ มีการบริหารงานอย่างกัลยาณมิตร คณะครูมีความเสียสละทุ่มเท เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานเนื่องจากเป็นครูถิ่นดูแลนักเรียนเหมือนบุตรหลาน ครูและผู้บริหารอยู่กันมานานจึงสนิทสนมกันดีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรียนรู้กันตลอด มีการสร้างภาคีเครือข่าย ได้อย่างกว้างขวางได้รับความร่วมมือจากคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและชุมชน นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และภาคเอกชนเป็นอย่างดีอีกด้วย โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกมอบเงินให้สร้างอาคารเรียนและบริจาคสิ่งของจำนวนมาก มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้ประกอบการเรียนการสอนอย่างพอเพียงกับจำนวนเด็กและมีครูจ้างสอนที่มีความวิริยะอุตสาหะ นักเรียนได้รับการฝึกให้กล้าแสดงออกโดยการเล่นลิเก สามารถแสดงตามงานต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ผลการสร้างและตรวจสอบกลยุทธ์การใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่ากลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมี จำนวน 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์ย่อย 34 กลวิธี 37 ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คู่มือการประเมินกลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่าสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาปกติ ตามลักษณะ/สภาพการปฏิบัติตามตัวชี้วัด

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่ามีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการดำเนินการของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านงานบุคลากรเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนและชุมชนทั้งกาย วาจา ใจ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต/ขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ และมีจิตอาสา และ ผู้บริหารมีการใช้ความรู้ในหลักพรหมวิหาร 4 และปราศจากอคติ 4 เพื่อบริหารความขัดแย้งของบุคลากรอย่างรอบคอบ/เป็นธรรม ผู้บริหารเป็นต้นแบบในด้านความมุ่งมั่น/ขยัน/หมั่นเพียร อดทน ในความคิดเห็นต่าง ๆ และสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กต้องระเบิดจากข้างในของคน คือ ต้องมีการคิด การปฏิบัติและการประเมินผล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันรวมตลอดถึงการใช้ความรู้และคุณธรรมในปฏิบัติงานด้วย สอดคล้องกับ ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย (2548, หน้า 14-17) กล่าวว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด หลักปฏิบัติที่มีประโยชน์สำหรับทุกคนที่จะใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ทั้งครู นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป หากทุกคนมีความเข้าใจและนำไปใช้กับตนเอง จะทำให้ การดำเนินชีวิตดีขึ้น ที่สำคัญหากสามารถขยายไปยังนักเรียนได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและ สอดคล้องกับ ปริญญา พิบูลสงคราม (2548, หน้า 127-128) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การนำ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตสำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นคนในชนบท คนในเมือง ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด หรืออยู่ในสถานะใด เป็นการดำเนินชีวิตของทุกคนเพื่อให้ชีวิตเกิดประโยชน์และมีความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการคิด บอกให้เรารักษาความสมดุลและสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับชีวิตใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัตถุ หรือด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม 4) ด้านวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับวิรัช วิรัชนิการวรรณ (2550, หน้า 23-30) ที่กล่าวว่า ความหมายของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานที่บุคคล และ/หรือ หน่วยงานนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง พัฒนา หรือสร้าง ความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืนให้แก่ประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และ ยังถือว่า การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทาง หรือมรรควิธี (means) ที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางสูงสุด (ultimate goal) คือ ประเทศชาติและประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยแนวทาง หรือมรรควิธีดังกล่าวนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนได้แก่ การคิด (thinking) การลงมือปฏิบัติงานจริง (acting) และการประเมินผล (evaluating) ทั้งนี้ ต้องตั้งอยู่ บนพื้นฐานของทางสายกลางที่คำนึงถึงหลักการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันรวมตลอดถึงการใช้ความรู้และคุณธรรมในการปฏิบัติงานด้วย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ และใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษามอบหมายให้ครู ได้สอนตรงตามวุฒิ ความรู้และตรงตามความสามารถ ร่องลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รู้จักศักยภาพของตนเองและกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาให้เหมาะสม กับความรู้ ความสามารถของตนเองและ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพ ความต้องการกำลังคนกับภารกิจการงานให้มีความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น

และสถานศึกษามีการส่งเสริมความรู้ให้ครูโดยใช้คู่มือ/แนวทางปฏิบัติงาน/สื่อบัณฑิตเพิ่มเติมทาง อินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กมีครูน้อย มีงานที่ได้รับ มอบหมายเป็นพิเศษมากทำให้ไม่สามารถผลิตสื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ได้มากนัก ประกอบกับสถานศึกษาขนาดเล็กไม่สามารถเลือกบุคลากรได้จึงสอนกันตามที่มีครูอยู่ คือ ไม่ตรง ตามวุฒิ ตามความรู้และไม่ตรงตามความสามารถ ประกอบความสามารถของบุคลากรในการใช้ เทคโนโลยีมีค่อนข้างน้อยจึงทำให้การสืบค้นเพิ่มเติมทาง อินเทอร์เน็ตทำได้น้อยตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 4-7) ที่พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหา เกี่ยวกับอัตราส่วน ครูต่อนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ครูสอนไม่ครบชั้น ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแบบคละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา และเต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจด้านอื่น ๆ สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดและด้อยคุณภาพ ได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนน้อย สภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากก่อสร้างมาเป็นเวลานาน คอมพิวเตอร์โทรศัพท์ยังไม่เพียงพอ และสถานศึกษาไม่สามารถ ระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนมีความยากจน

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) จากเอกสารการประเมินตนเองและ เอกสารการประเมินภายนอกของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พบว่า 1) สถานศึกษามีจุดแข็ง ได้แก่ มีแหล่งเรียนรู้และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้บริหารเป็นผู้ทำระบบบัญชี การเงินและการติดตามประเมินผลทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นสถานศึกษาที่ขาดแคลน เกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากรหรืองบประมาณ ด้านอาคารสถานที่จึงเป็นด้านเดียว ที่สถานศึกษาขนาดเล็กทำได้ดีโดยจัดแหล่งเรียนรู้และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ใช้กระบวนการบริหาร จัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสอดคล้องกับยุทธพงษ์ชัย เกตุบาง (2553, หน้า 13-16) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กไว้ว่า ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กต้อง เสริมสร้างความพร้อมและ ความเข้มแข็งของสถานศึกษา ประกอบด้วยการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาขนาดเล็ก การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และยังคงสอดคล้องกับ สภาพร หยองแอน (2553, หน้า 1-3) ที่ให้แนวคิดที่ว่าเพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาสถานศึกษา

ของชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน สถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในภายนอกห้องเรียน สะอาดร่มรื่นสวยงาม ประโยชน์ใช้สอยคุ้มค่า และยังคงสอดคล้องกับไพบูลย์ ศรีสุธรรม และคณะ (2553, หน้า 3-4) ที่ได้สรุปรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้ผล ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของทุก สพท. ในเรื่องการขาดแคลนครู งบประมาณไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์การท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษา ตลอดจนจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้สถานศึกษาขนาดเล็กได้รับ การพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษามีจุดอ่อน ได้แก่ ขาดการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมมาปรับปรุงพัฒนางาน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอในการหาบุคลากรเพิ่มทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีครูน้อย มีภาระงานมากจึงขาดการนำผลการประเมินผล การปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมมาปรับปรุงพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับสุทธาทิพย์ พิศฉลลาด (2551, หน้า 92-98) ที่พบว่า การปฏิบัติของครูเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ เป็นผลจากการจัดการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ มีภาระงานมาก ไม่มีเวลาในการจัดทำสารสนเทศและรายงานผลการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจึงไม่สามารถนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมมาปรับปรุงพัฒนางาน 3) สถานศึกษามีโอกาส ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ชัดเจน มีเครือข่ายสถานศึกษาอื่น ๆ ทั่วประเทศทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ดี หากใครนำปฏิบัติอย่างเข้าใจเข้าถึงแล้วย่อมทำให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้นทั้งตัวผู้ปฏิบัติและคนใกล้ชิด สังคม สิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) เน้นการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่จะป็นภูมิคุ้มกันคนให้มีความรู้เท่าทันและพร้อมที่จะเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 78 และ80 จึงได้บัญญัติไว้ว่า การบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไป เพื่อพัฒนาสังคมเศรษฐกิจพอเพียง (คณะทำงานสังเคราะห์ถอดบทเรียนองค์ความรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง, 2551, หน้า 3) ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพ ได้ตระหนักถึงคุณค่าภารกิจดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

โดยอัญเชิญมาใช้เป็นหลัก ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้ คนส่วนใหญ่พอมิพอใช้ พออยู่ ในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักการพอประมาณ การคำนึงถึงควมมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีคุณธรรม กำกับความรู้เป็นกรอบในการดำรงชีวิตและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ด้วยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและองค์การทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา (คณะทำงานสังเคราะห์ถอดบทเรียนองค์ความรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง, 2551, หน้า 1-2) 4) สถานศึกษามีอุปสรรค ได้แก่ เศรษฐกิจไม่ดี รายได้น้อย ไม่สามารถควบคุมสื่อและเทคโนโลยีได้ ผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่น มีฐานะยากจนจึงเข้าร่วมการจัดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีสภาพความพร้อมและความต้องการแตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่ง สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 (2553, หน้า 4-8) กล่าวว่าปัญหาของสถานศึกษาขนาดเล็กได้แก่ สถานศึกษาไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองชุมชนได้มากนักเพราะส่วนใหญ่มีฐานะยากจน

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการกำหนดกลยุทธ์และวิธีบูรณาการการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สถานศึกษามีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาเข้าร่วมสอนเป็นจำนวนมาก เช่น การทำนา การเลี้ยงปลาตก การเลี้ยงไก่ การเล่นลิเก การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม มีการจัดการเรียนการสอนและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการสอนได้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการเรียนการสอนโดยสอนแบบคละชั้น เพื่อแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและมีการบูรณาการสาระวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียนในแต่ละชั้น มีการปลูกฝังให้นักเรียนเรียนรู้ ด้านคุณธรรม ศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอโดยจัดให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามหลักธรรม มีการยกย่องนักเรียนดีมีคุณธรรม มีการหางบประมาณจากชุมชนโดยทอดผ้าป่าเป็นประจำทุกปีโดยจะมีเจ้าภาพเป็นศิษย์เก่าทำงานในกรุงเทพ แล้วกลับมางานสงกรานต์ก็ชวนเพื่อนมาร่วมทำบุญทอดผ้าป่าให้สถานศึกษาโดยร่วมกับคนในชุมชนด้วย การวางแผนงานบริหารจัดการโดยใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีคณะกรรมการในสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ครูใหญ่เก่า/ผู้ใหญ่บ้าน/ครูเก่า/เจ้าอาวาส/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนหลักเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ มีการติดตามงานและรายงานผลให้ชุมชน

ทราบเป็นระยะ ๆ โดยการประสานงานส่วนตัวและร่วมประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ มีการบริหารงานอย่างกัลยาณมิตร คณะครูมีความเสียสละทุ่มเทเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นครูถิ่นคุณแลนักเรียนเหมือนบุตรหลาน ครูและผู้บริหารอยู่กันมานานจึงสนิทสนมกันดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกันตลอด มีการสร้างภาคีเครือข่ายได้อย่างกว้างขวางได้รับความร่วมมือจากคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและชุมชน นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเป็นอย่างดีอีกด้วย โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกมอบเงินให้สร้างอาคารเรียนและบริจาคสิ่งของจำนวนมาก มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้ประกอบการเรียนการสอนอย่างพอเพียงกับจำนวนเด็ก และมีครูจ้างสอนที่มีความวิริยะอุตสาหะ นักเรียนได้รับการฝึกให้กล้าแสดงออกโดยการเล่นลิเก สามารถแสดงตามงานต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กจำเป็นต้องบริหารจัดการให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จโดยอาศัยความเสียสละทุ่มเทของคณะครู และการสนับสนุนกับชุมชนและสอดคล้องกับสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 4-7) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาใน 4 ด้าน คือการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชนหากมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กก็จะทำให้การบริหารจัดการมีคุณภาพ ประสิทธิภาพสำเร็จ เพราะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย สอดคล้องกับ สถาวร หยองแอ่น (2553, หน้า 1-3) ที่ได้ให้แนวคิดที่ว่าปัจจุบันกระแสการแข่งขันทางคุณภาพทางการศึกษามีมากขึ้น และประชากรในวัยเรียนลดน้อยลง ผู้ปกครองนักเรียนชุมชนขาดความศรัทธา เชื่อมั่น ในบุคลากรของสถานศึกษา จึงย้ายลูกหลานไปเรียนยังสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ใกล้เคียง และในตัวเมืองที่หวังว่ามีความพร้อมและมีคุณภาพที่ดีกว่า สถานศึกษาใกล้บ้าน ทำให้สถานศึกษาขนาดเล็กหลายโรงเรียนในชุมชน ต้องยุบเลิกสถานศึกษาไปในที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องหาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพ ให้มีความพร้อมและความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันในด้านคุณภาพกับสถานศึกษาทั่วไปได้อย่างสง่างาม จนชุมชนมีความเชื่อมั่นศรัทธา นำลูกหลานกลับมาเข้าเรียนในสถานศึกษาใกล้บ้านจำนวนมากขึ้นโดยการ จัดสภาพแวดล้อมภายในภายนอกห้องเรียนสะอาด ร่มรื่นสวยงาม ประโยชน์ใช้สอยคุ้มค่า จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนรักและศรัทธา สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาให้เพียงพอ และคุ้มค่า พัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการ จัดทำข้อมูลสารสนเทศถูกต้อง เป็นปัจจุบัน จัดทำเครื่องมือการบริหาร

จัดการ ที่สามารถปฏิบัติได้จริง พัฒนาบุคลากรและสร้างความตระหนัก ทุ่มเท จริงจัง มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างเครือข่ายของชุมชน/ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่าในรูปคณะกรรมการ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก แบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ผลการร่างกลยุทธ์และคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้ 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์ย่อย 34 กลวิธี 36 ตัวชี้วัดและคู่มือ 1 เล่มทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นกลยุทธ์ที่สร้างขึ้น เกิดจากการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์การดำเนินการของสถานศึกษาขนาดเล็กมารวมกับสภาพแวดล้อมแล้ว นำมารวมกับแนวทางการกำหนดกลยุทธ์และวิธียุทธศาสตร์การปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมายกร่างเป็นกลยุทธ์หลักประกอบด้วย กลยุทธ์หลักที่ 1 การยกระดับศักยภาพความเป็นผู้นำของการบริหารสถานศึกษาด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์หลักที่ 2 การบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายและสร้างความร่วมมือเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก กลยุทธ์หลักที่ 4 การจัดการความรู้เพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก กลยุทธ์หลักที่ 5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสอดคล้องกับ จิตรารภรณ์ ไยศิลป์ (2550, หน้า 119-123) ที่กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ด้านได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านโครงสร้างคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ 2) องค์ประกอบด้านการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลและบุคลากรเพื่อการจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) องค์ประกอบด้านการนำ ข้อมูลชุมชนและนโยบายต้นสังกัดมาพิจารณาในการจัดทำแผนกลยุทธ์ 4) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน 5) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก 6) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาและ 7) องค์ประกอบด้านการควบคุม กำกับ ติดตาม สรุปและรายงานผลแผนกลยุทธ์และยังสอดคล้องกับ พัชรินทร์ รุจิรานุกูล (2551) ที่พบว่า บุคลากรภายในสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจความหมายของคุณธรรมนำความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลากหลายแนวคิด ถ้าไม่มีความชัดเจนในทิศทางเดียวกันการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ให้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้มีดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรบริหารจัดการอย่างเป็นกระบวนการ มีการวางแผนนโยบายอย่างชัดเจนเป็นระบบ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง กำหนดนิยามความหมายของการพัฒนาคุณธรรมในบริบทของนักเรียนให้ชัดเจน สร้างตัวชี้วัดความสำเร็จสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายและแนวร่วมในการพัฒนาคุณธรรม มีการจัดกิจกรรมโครงการที่หลากหลายและเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนโดยสร้างแผน พัฒนาบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนมีการจัดระบบการติดตามประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำระบบการประเมินวิทยฐานะมาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นการปลูกฝังให้เกิดทุกที่ทุกเวลาที่มีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษา จัดการสอนให้เกิดความตระหนักเน้นย้ำให้ทำบ่อย ๆ เป็นประจำ สร้างคุณธรรมหลักเป็นคุณธรรมร่วม สนับสนุนให้เกิดการประสานงานและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชน จะช่วยให้การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมนำความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนเป็นแกนนำหลัก และพัฒนานักเรียนในทุกมิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม มีการจัดทำโครงการที่เน้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ผู้นำ ชุมชน สื่อและคนในสังคม มีการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ตั้งแต่ในระดับปฐมวัย มีการผลิตบัณฑิตด้านครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ให้มีความรู้ทางด้านการวิจัยและพัฒนา โดยการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบร่างกลยุทธ์และคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่ากลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้รับการเสนอแนะให้เพิ่มตัวชี้วัดจาก 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์ย่อย 34 กลวิธี 36 ตัวชี้วัด เป็น 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์ย่อย 34 กลวิธี 37 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

กลยุทธ์หลักที่ 1 การยกระดับศักยภาพความเป็นผู้นำของการบริหารสถานศึกษา ด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มี 2 กลวิธี ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเองของผู้บริหารให้มีความรู้ ความสามารถโดย ศึกษา/หาความรู้/ดูงานสถานศึกษาต้นแบบ ฯลฯ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม 2) ประพฤติตนเป็นคนต้นแบบพอเพียงตามหลักคุณธรรมของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความประพฤติที่ดี ละเว้นความชั่ว สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ จนเกิดความยั่งยืน ซึ่ง 2 กลวิธีสามารถนำไปใช้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กเป็นสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดมากในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่การขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนปัจจัยสนับสนุน ผู้บริหารจึงต้องถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการเป็นผู้นำการเป็นต้นแบบ เป็นแกนหลักในการทำงาน ต้องพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้ ศึกษาต่อดูงานสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุชีรา วิบูลย์สุข (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาคีหุ้นส่วน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และสมาชิกในชุมชน ตามกรอบแนวคิดในการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้วยมาตรการ "เพียงพอเพื่อพอเพียง" ที่พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและให้การสนับสนุน

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร มี 2 กลวิธี ได้แก่ 1) แต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับบุคลากรในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา 2) ร่วมลงมือปฏิบัติ เพิ่มบทบาทความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา ซึ่ง 2 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำบริหารจัดการโดยคณะบุคคล มีความรู้ในการบริหารงานบุคลากรเพื่อทำให้บุคลากรทราบบทบาทและหน้าที่ของตนเองและทำหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งผู้บริหารต้องร่วมลงมือปฏิบัติ เพิ่มบทบาทความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบูลย์ ศรีสุธรรม และคณะ (2553, หน้า 3-4) ที่ได้สรุปรูปแบบการพัฒนา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิภาพ พบว่ามี 7 รูปแบบ รูปแบบที่ 7 ได้แก่การบริหารจัดการที่มีผู้บริหารใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีความเป็นประชาธิปไตยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตลอดจนมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงาน

กลยุทธ์หลักที่ 2 การบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

กลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 การส่งเสริมวัฒนธรรมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และสร้างแรงจูงใจมี 4 กลวิธี ได้แก่ 1) ส่งเสริมวัฒนธรรมการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตรนึกพลังสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ 2) สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานวิจัย สร้างองค์ความรู้และสร้างนวัตกรรม เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเผยแพร่สู่ชุมชน 3) คัดเลือกองค์กรหรือบุคลากรต้นแบบ (ครู ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ที่ปฏิบัติตามตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและผู้ที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรเกี่ยวกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย 4) การจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับการจัดการความรู้และการยกย่องเชิดชูผู้มีผลงานเด่นด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ซึ่ง 4 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการส่งเสริมวัฒนธรรมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ต้องสร้างแรงจูงใจ ต้องอาศัยการปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตรพลังสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ มีวัฒนธรรมการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีการยกย่องผู้ทำความดี สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน พร้อมทั้งสร้างคนต้นแบบและยกย่องชมเชย ซึ่งสอดคล้องกับ ธนียา เขาดำ (2551, หน้า 118-123) ที่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมจากปัจจัยการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ลักษณะของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู สร้างแรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาและการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก จะส่งผลให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 9 - 23) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา ไว้ว่า งานการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนได้แก่จัดทำแผนพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น (มาตรา 28 วรรค 2) เทียบโอนผลการเรียน จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประชุมอบรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาการสอน ส่งเสริมให้ผู้สอนทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อการสอนและให้บริการแก่ครู จัดหาวิทยากรและแหล่งประกอบการฝึกงานจัดบริการห้องสมุด จัดมุมค้นคว้าศึกษาในห้องเรียน จัดห้องวิชาการสำหรับค้นคว้าของครูและอื่น ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ 2.2 การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่การปฏิบัติมี 2 กลวิธี ได้แก่ 1) สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการ 2) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง 2 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมและสร้างสิ่งแวดล้อมและสร้างให้มีคุณค่า สถานศึกษาจึงต้องมีวิธีการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ โดยครูต้องสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 4-8) ที่ได้เสนอ แนวนโยบายการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไว้ว่าสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการโดย จัดอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่นเป็นแหล่งเรียนรู้ สะท้อนการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายและสร้างความร่วมมือเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 การประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา มี 4 กลวิธี ได้แก่ 1) พัฒนาการประชาสัมพันธ์ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการแสดงผลงานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาธารณชน 2) เผยแพร่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา 3) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เกี่ยวกับการเป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา ผ่านวารสารของสถานศึกษา ผ่านหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน หรือผ่านกิจกรรมหน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติทุกวัน 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงความเสียหายของวิทยากรที่ร่วมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของ

เครือข่ายซึ่ง 4 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีบุคลากรน้อยในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพต้องมีภาคีเครือข่ายมาช่วยการประชาสัมพันธ์โดย เผยแพร่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและประชาสัมพันธ์ถึงความเสียหายของวิทยาการที่ร่วมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 4-8) ที่ได้เสนอแนวนโยบายการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไว้ว่าให้สถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาบุคลากรเครือข่าย การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับ เทวิล ศรีสองเมือง (2551, หน้า 86-90) ที่พบว่า ภารกิจหรืองานที่สมาชิกในเครือข่ายร่วมกันทำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจให้การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานและสื่อสารกันในเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง หากมีการดำเนินงานในระยะหนึ่งจะสามารถขยายตัวออกเป็นเครือข่ายกระจาย เชิงซ้อน ดังนั้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาสู่สังคมในรูปแบบเครือข่ายส่งผลให้ครู บุคลากร นักเรียนและชุมชน มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 การสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคีเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยงานภายนอกของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา มี 3 กลวิธี ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลการบริหารสถานศึกษา 2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) นำผลการติดตามและการประเมินผลการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจัดกิจกรรมในระหว่างปฏิบัติงานและปีต่อไป ซึ่ง 3 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคีเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยงานภายนอกของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้นเป็นการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือ หากภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการนำหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาแล้วย่อมจะทำให้การดำเนินการภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จสอดคล้องกับ พัทธินทร์ รุจิรานุกูล (2551) ที่พบว่า บุคลากรภายในสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าไม่มีความชัดเจนในทิศทางเดียวกันการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรบริหารจัดการอย่างเป็นกระบวนการ มีการวางแผนนโยบายอย่างชัดเจนเป็นระบบ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายและแนวร่วมในการพัฒนา มีการจัดระบบการติดตามประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มียุทธศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้เกิดการประสานงานและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนเป็นแกนนำหลัก และพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมมีการจัดทำโครงการที่เน้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ผู้นำชุมชน สื่อและคนในสังคม และสอดคล้องกับ ยุทธพงษ์ชัย เกตุบาง (2553, หน้า 13-16) ที่กล่าวไว้ในยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกว่า ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาประกอบด้วย การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาเครือข่าย ผู้ปกครองให้เข้มแข็ง การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมการจัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากรและการวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.3 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายมี 3 กลวิธี ได้แก่ 1) จัดทำข้อมูลพื้นฐาน สารสนเทศเพื่อรองรับการขยายเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง 2) ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาใกล้เคียง 3) ขยายภาคีเครือข่ายโดยใช้บุคลากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรสาระที่ขาดแคลนซึ่ง 3 กลวิธีสามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาคีเครือข่ายถือว่าเป็นส่วนสำคัญสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กหากมีข้อมูลพื้นฐาน สารสนเทศของเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นก็จะสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในสิ่งที่สถานศึกษาขาดแคลนทั้งครู บุคลากรและอุปกรณ์การเรียนการสอนและสร้างการเป็นเจ้าของร่วมกันด้วยระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสถาพร หยองแอ่น (2553, หน้า 1-3) ที่กล่าวไว้ ในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ

ว่าต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีความตระหนักถึงความจำเป็นในการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายของชุมชน/ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่าในรูปคณะกรรมการและสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 4-8) ที่มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและกำหนดแผนดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ
2. การนำสู่การปฏิบัติ โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา
3. การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลกลางเศรษฐกิจพอเพียง
4. การติดตามประเมินผล โดยการพัฒนาดัชนีตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษา การติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผลนักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่รับบริการ ตลอดจนการเชื่อมโยงผลงานของครู/ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จกับการประเมินวิทยฐานะ

กลยุทธ์หลักที่ 4 การจัดการความรู้เพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการ บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 การจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 4 กลวิธี ได้แก่ 1) จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิต 2) มีการเผยแพร่การปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเรียนการสอน 3) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการเรียนรู้จากการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง 4 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่การปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารวมถึง

แผนการเรียนรู้จากการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดการความรู้เป็นไปตามที่กำหนดไว้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 4-8) ที่มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการเผยแพร่การปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.2 การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 กลวิธี ได้แก่ 1) จัดทำฐานข้อมูลที่เกิดจากการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) จัดระบบเชื่อมโยงการจัดการความรู้กับเครือข่ายเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การจัดทำ BLOG เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ติดตามและประเมินผลการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง 4 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสถานศึกษาขนาดเล็กในปัจจุบันได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารงานมากขึ้นและจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดการเรียนรู้โดยผ่านระบบ Internet มากขึ้น ดังนั้นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ได้มากขึ้นทั้งในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบัน การใช้ Blog ก็เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยในเรื่องของการจัดการความรู้และสามารถเปิดโลกความรู้ให้กว้างขึ้น สอดคล้องกับ เทวิล ศรีสองเมือง (2551, หน้า 86-90) กล่าวว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาสู่สังคมในรูปแบบเครือข่ายส่งผลให้ครู บุคลากร นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน บูรณาการการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทำให้ชุมชนดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนเงื่อนไขของความรอบรู้และคุณธรรม

กลยุทธ์หลักที่ 5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

กลยุทธ์ย่อยที่ 5.1 การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี มี 3 กลวิธี ได้แก่ 1) จัดให้มีอุปกรณ์พื้นฐานด้าน ICT ที่เหมาะสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามสภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา 2) พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยี

สารสนเทศเพื่อการศึกษา 3) จัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่ง 3 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าระบบเทคโนโลยีมีการพัฒนาเพื่อต่อยอดระบบสารสนเทศที่มีอยู่ให้สามารถเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของสารสนเทศ ระหว่าง ระบบ โดยการเชื่อมโยงฐานให้ถึงกันและจัดเก็บข้อมูลไว้ในคลังข้อมูลร่วมกันเพื่อให้ดึงฐานข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ได้ซึ่งสอดคล้องกับวิลาลินี บัญชีเรื่อง (2549, หน้า 82-86) ที่พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่ใช้ในการดำเนินงานมี 4 ลักษณะ ดังนี้ การสื่อสารเพื่อให้ความรู้เรื่องแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงและองค์ความรู้ที่ธนาคารมีความรู้ความชำนาญ เช่น การบริหารจัดการการเงิน รายรับ-รายจ่าย การลงทุน การออม การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ เพื่อให้ครูและเยาวชนสามารถนำไปปฏิบัติตามในเรื่องการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง การใช้สื่อในการสื่อสาร ทั้งสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประสิทธิผลของการสื่อสารจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม กลยุทธ์สุดท้าย คือ การสร้างเครือข่าย ทั้งเครือข่ายภายในธนาคาร เช่น พนักงานร่วมเป็นวิทยากรอาสาสมัคร เครือข่ายภายนอกธนาคาร เช่น ร่วมมือกับองค์กรอื่นที่ทำโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว ในด้านการมีส่วนร่วมของครูและเยาวชนที่ร่วมโครงการนั้น ได้มีการนำองค์ความรู้ที่วิทยากรบรรยายไปบูรณาการในโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน โดยมีธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นหน่วยงานสนับสนุน

กลยุทธ์ย่อยที่ 5.2 การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี มี 3 กลวิธี ได้แก่ 1) จัดให้มีการฝึกอบรม ให้ความรู้ ฝึกทักษะและพัฒนาความสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากร 2) ส่งเสริมทักษะการผลิตสื่อเทคโนโลยีเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผ่านการใช้เทคโนโลยี ซึ่ง 3 กลวิธี สามารถนำไปใช้ในนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันระบบเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของทุกคนอย่างมากมาย ครูทุกคนจึงต้องสามารถรู้เท่าทันเทคโนโลยีต่าง ๆ ต้องมีความรู้ มีทักษะ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจะได้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับ ไพบูลย์ ศรีสุธรรม และคณะ (2553, หน้า 3-4) กล่าวไว้ในรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้ผล ว่า การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น รถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Mobile unit) เพื่อให้บริการ

นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณการสอนทางไกลจากสถานศึกษาไกลกังวลหัวหิน

สำหรับคู่มือได้รับการแนะนำให้ปรับปรุงชื่อคู่มือ จากคู่มือการใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คู่มือนี้สร้างขึ้นเพื่อการประเมินคุณภาพสถานศึกษาตามลักษณะ/ความคิดเห็นตามตัวชี้วัดของสถานศึกษาตามสภาพจริง มิได้นำไปทดลองใช้ สอดคล้องกับ ปีเตอร์ ดอร์เมอร์ (Peter Dormer, 1994, pp. 9-13) กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิเป็น 1) การวิพากษ์วิจารณ์จะช่วยอธิบายวัตถุประสงค์และกระบวนการที่เป็นเชิงคุณภาพซึ่งสัมพันธ์กันระหว่างสาระและรูปแบบของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง 2) การวิพากษ์วิจารณ์จะช่วยอธิบายวัตถุประสงค์และกระบวนการที่เป็นเชิงคุณภาพซึ่งสัมพันธ์กันระหว่างส่วนประกอบย่อยและองค์รวมของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง 3) การวิพากษ์วิจารณ์จะเปิดเผยโดยยึดหลักการพื้นฐาน ด้วยการแปลความและตัดสินกระบวนการและวัตถุประสงค์ ซึ่งจะอาศัยผลลัพธ์จากการสรุปความเกี่ยวข้องจากประสบการณ์โดยรวมของความมีมนุษยธรรม

ส่วนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่าทั้ง 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์ย่อย 34 กลวิธี 37 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย กลยุทธ์หลักที่ 1 การยกระดับศักยภาพความเป็นผู้นำของการบริหารสถานศึกษาด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกลยุทธ์หลักที่ 2 การบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายและสร้างความร่วมมือเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก กลยุทธ์หลักที่ 4 การจัดการความรู้เพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก กลยุทธ์หลักที่ 5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นกลยุทธ์ที่สร้างขึ้นเกิดจากการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์การดำเนินการของสถานศึกษาขนาดเล็กมารวมกับสภาพแวดล้อมแล้วนำมารวมกับแนวทางการกำหนดกลยุทธ์และวิธีบูรณาการการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมายกร่างเป็นกลยุทธ์และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแล้วทำให้กลยุทธ์มีความเหมาะสมและเป็นไปได้สอดคล้องกับ ดอนเนลลี กิบสัน และแอลเววิช

(Donnelly Gibson and Ivancevich, 1984, pp. 52-53) กล่าวไว้ว่า การจัดทำยุทธศาสตร์ต้องมองเป็นภาพรวมทั้งองค์กรและคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายในและอาศัยข้อมูลจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร การตัดสินใจบนพื้นฐานของภารกิจองค์กร วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแผน Portfolio ของแผนและสอดคล้องกับ พิบูลย์ ทีปะपाल (2546, หน้า 15) ที่ว่า องค์ประกอบหลักด้านเป้าหมายร่วม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลักของแผน องค์ประกอบส่วนนี้ทำหน้าที่เสริมการประสานงาน และหรือเป็นส่วนการชี้แนะ ซึ่งจะแสดงให้เห็นทิศทางของการพัฒนา เป็นวิสัยทัศน์ที่องค์กรประสงค์เป็นสิ่งที่ประสงค์ของการพัฒนา (ที่สมเหตุสมผล) ทั้งนี้ส่วนพันธกิจจะชี้แนะให้เกิดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ที่องค์กรต้องทำภายใต้แผน ส่วนวัตถุประสงค์หลักเป็นเกณฑ์ที่ต้องบรรลุหรือระดับความสำเร็จที่ต้องถูกประเมินผลเพื่อเป็นหลักประกันว่าองค์กรได้ดำเนินการตามแผนไปสู่ทิศทางที่ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ที่คาดหวังได้และยังสอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)(2553, หน้า 3-6) ที่กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม มีประโยชน์ดังนี้ 1) ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม 2) ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ ๆ 3) ใช้ในการกำหนดคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม 4) ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ5) ใช้ในการประเมินผล

ส่วนที่ 4 การตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลยุทธ์มีการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแล้ว สอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ (2553, หน้า 4-5) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการร่างกลยุทธ์ว่าเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นการนำเอาความรู้หรือผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีลักษณะหรือรูปแบบตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้อาจต้องใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการสร้างผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด

3. ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก การทดลองใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างกับสถานศึกษาปกติ โดยการนำกลยุทธ์ที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้ทดลองประเมินตามตัวชี้วัดพบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างมีลักษณะและสภาพการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สูงกว่าสถานศึกษาปกติทุกตัวชี้วัดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาทั้งสอง

ลักษณะมีกลยุทธ์ในการบริหารงานที่แตกต่างกันโดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการแต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับบุคลากรอย่างชัดเจน ร่วมลงมือปฏิบัติ เพิ่มบทบาทความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ ส่งเสริมวัฒนธรรมการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตรผนึกพลังสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานวิจัย สร้างองค์ความรู้และสร้างนวัตกรรม สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลการบริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นขยายภาคีเครือข่ายโดยใช้บุคลากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรในสาระที่ขาดแคลน จัดให้มีอุปกรณ์พื้นฐานด้าน ICT ที่เหมาะสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามสภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา มีการติดตามและประเมินผลการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 11-15) ที่มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานสู่สถานศึกษาพอเพียงไว้ว่า ชุมชนและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผน ร่วมให้ข้อเสนอแนะและการพัฒนาหลักสูตร ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน ที่อื่น ๆ ร่วมติดตามประเมินผลโดยมีการพัฒนาบุคลากรด้านความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวปรัชญาฯ จัดอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่นเป็นแหล่งเรียนรู้ สะท้อนการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของบุคคล ส่งเสริมการแสวงหาและเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจ รายงานผลการดำเนินการจัดการศึกษาเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชน และรายงานต่อต้านสังคมและสอดคล้องกับโชติ โหมี และคณะ (2549, หน้า 92-93) ที่กล่าวว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาประหยัดพลังงานที่มีประสิทธิผลมีระบบการดำเนินการโดยใช้ AIC และ PDCA ดังนี้ 1) ผู้บริหารสูงสุดกำหนดนโยบาย 2) ตั้งทีมงานบริหารโดยมีที่ปรึกษาทางการประหยัดพลังงาน 3) สร้างความตระหนักในการประหยัดพลังงาน 4) เชิญวิทยากรมาหลอมละลายพฤติกรรมและให้ความรู้ 5) วางแผนร่วมกันโดยมองอนาคต 6) หาแนวทางการแก้ปัญหา 7) จัดโครงการเพื่อแก้ปัญหา 8) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน 9) แบ่งทีมงานเป็น 3 ทีมงาน คือ

ครู นักเรียน และชุมชน 10) แต่ละทีมงานกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาโดยใช้ PDCA 11) ติดตามผล และยังสอดคล้องกับกীরติวัฒน์ อัคเศ (2543, หน้า 96-104) ที่ศึกษาการดำเนินงานตามโครงการ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยชันพบว่าปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านห้วยชัน ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ สภาพทางภูมิศาสตร์ของสถานศึกษาอยู่ในที่ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรและมีน้ำ ใช้เพื่อการเกษตรได้ตลอดปี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น ในการทำงาน ขยันขันแข็งเอาใจใส่ในหน้าที่ และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ครูทุกคนในสถานศึกษาเอาใจใส่ในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ นักเรียนมีความรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเอง กรรมการสถานศึกษาให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และประการสำคัญสถานศึกษาบ้านห้วยชัน ได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานทางราชการและหน่วยงานภาคเอกชน ทั้งทางด้านวิชาการและเงินทุน

จากการทดลองใช้กลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามลักษณะและสภาพการปฏิบัติงานจริงตามตัวชี้วัดของสถานศึกษาที่เป็นหน่วยทดลองในสถานศึกษา 2 ลักษณะครั้งนี้ สามารถชี้วัดถึงคุณภาพของกลยุทธ์ ทั้ง 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์ย่อยและ 34 กลวิธี 37 ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับข้อมูลตามสภาพจริงอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงข้อมูลการทดลองใช้จึงปรากฏเช่นนี้

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่ามีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลยุทธ์หลัก กลยุทธ์ย่อย กลวิธี และตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นสามารถจะสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการชี้ความสามารถและผลการปฏิบัติงานของกลยุทธ์ในสภาพการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน หากนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติก็จะเกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมและเมื่อนำไปใช้ประเมินก็ได้สารสนเทศทางการบริหารที่มีคุณภาพเพราะเครื่องมือประเมินตามกลยุทธ์หลักกลยุทธ์ย่อย กลวิธี และตัวชี้วัดได้มีวิธีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบในลักษณะตัวชี้วัดรวมเริ่มตั้งแต่การสังเคราะห์หลักการ ทฤษฎีทางการบริหาร เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาการดำเนินการการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก การพิจารณาคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการประยุกต์ใช้เทคนิค (Focus Group

Discussion) การตรวจสอบกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์ย่อย กลวิธีและตัวชี้วัด และคู่มือการประเมินโดยการวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแล้ว ถือเป็นตัวชี้วัดในระดับปฏิบัติการทำให้เกิดผลดีต่อการที่สภาพการปฏิบัติได้ถูกต้องแม่นยำ สอดคล้องกับ จิตรารภรณ์ ไยศิลป์ (2550, หน้า 24) ที่กล่าวว่า การพัฒนาวางแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 7 ด้าน องค์ประกอบด้านโครงสร้างคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ องค์ประกอบด้านการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลและบุคลากร เพื่อการจัดทำแผนกลยุทธ์ องค์ประกอบด้านการนำข้อมูลชุมชนและนโยบายต้นสังกัดมาพิจารณา ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมาย การพัฒนา วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของสถานศึกษา และองค์ประกอบด้านการควบคุม กำกับ ติดตาม สรุปและรายงานผลและยังสอดคล้องกับ อนันต์ นามทองตัน (2553) ที่พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้แนวทางการศึกษาได้มีผู้ศึกษาพัฒนาโมเดลองค์ประกอบตัวบ่งชี้ขึ้นอย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่การออกแบบการวิจัยมักเป็นการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณผสมกับเชิงคุณภาพ แล้วใช้การตรวจสอบยืนยันทางสถิติเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ดีมีคุณภาพ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแต่ละเรื่องที่ตั้งไว้ และยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถหรือสมรรถนะในหลาย ๆ ด้านครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ส่วนตัวที่โดดเด่นโดยที่ตัวผู้บริหารเองนั้นจะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีมนุษยสัมพันธ์ นิสัยในการทำงาน ความสามารถในการจัดการ ความยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ ให้สามารถสนองต่อความต้องการเรียนรู้ของครูและนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การพัฒนาการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และสมรรถนะที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือสมรรถนะด้านความรู้และสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานวิชาการ รวมทั้งการบริการ การบริหารการเรียนการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขนาดเล็กได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการนำหลักสูตรการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ และขั้นตอนการควบคุมและการประเมินผล

1.2 ควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงคณะทำงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันที่จะนำหลักสูตรการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กไปใช้

1.3 ควรให้ความสำคัญ/ร่วมวางแผนและติดตามกำกับให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ สร้างแรงบันดาลใจพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีส่วนร่วมเห็นคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

1.4 ควรมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการเกี่ยวกับนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างชัดเจน แล้วใช้หลักสูตรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กพร้อมกับคู่มือการประเมินเป็นแนวทาง ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและเกณฑ์ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

1.5 ควรมีการประชุมคณะกรรมการประเมินและผู้รับประเมิน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการประเมินผลหลักสูตรก่อนที่จะนำหลักสูตรการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กไปใช้จริง

1.6 ควรนำผลการประเมินที่ได้จากข้อมูลย้อนกลับ มาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาเอกชน

2.2 ควรมีการวิจัย เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้เป็นไปตามข้อค้นพบที่ได้จากผลงานวิจัยนี้เพื่อให้ได้ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทได้อย่างแท้จริง

2.3 ควรมีการวิจัย เกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทของภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพื่อให้การปฏิบัติงานของภาคีเครือข่ายมีความชัดเจน และจะส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษามีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบมาประกอบพิจารณากลยุทธ์หรือแนวทางการบริหารและการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

2.5 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำกลยุทธ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบมาประกอบการพิจารณาพัฒนากลยุทธ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา